30/03/2020

Το κλείσιμο των Εκκλησιών – Από το Προνομιακό (1890) στον κορωνοϊό

/ Γνώμες

Του Σεβ. Μητροπολίτου Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου κ. Ανδρέου

Διονύσιος Ε΄. Αυτοκρατορία – Έθνος-Κράτος

Τον Οκτώβριο του 1890, εξαιτίας του προνομιακού ζητήματος, έκλεισαν οι Εκκλησίες. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Διονύσιος Ε΄ (1887 – 1891) κήρυξε την Εκκλησία σε διωγμό, γιατί ο Σουλτάνος Αμπντούλ Χαμίτ Β΄ (1876 – 1909) και η Πύλη παραβίαζαν τα προνόμια των χριστιανών, που με τους Γενικούς Κανονισμούς το 1860, απέκτησαν το κύρος ενός συνταγματικού κειμένου. Το Δεκέμβριο του 1890, η Πύλη φοβούμενη την κήρυξη πολέμου από τη Ρωσία, κατήργησε τους περιορισμούς των προνομίων. Τα Χριστούγεννα του 1890, λειτούργησαν όλες οι Εκκλησίες στο μιλέτι των Ορθοδόξων, όπου συνυπήρχαν ελληνόφωνοι, σλαβόφωνοι, βλαχόφωνοι, αρβανιτόφωνοι, τουρκόφωνοι, στην πυραμίδα της Ορθόδοξης ρωμιοσύνης, με τον Οικουμενικό Πατριάρχη στην κορυφή της και κυρίαρχο τον Ελληνικό πολιτισμό.

Με αφορμή την πρόσφατη, προσωρινή απαγόρευση της Θείας Λατρείας, με υπουργική απόφαση της 16ης Μαρτίου, και τη χθεσινή επικαιροποίησή της, έγιναν αναφορές σ’ αυτό το κλείσιμο των ναών, το 1890. Θεωρήθηκε ως προηγούμενο, που επέτρεπε στην Εκκλησία, με δική της ευθύνη, να κλείσει τους ναούς, υποκαθιστώντας έτσι την αποστολή της Πολιτείας. Τα ισχύοντα στην εποχή των αυτοκρατοριών, υπήρξαν διαφορετικά σε σχέση με την πραγματικότητα των εθνικών κρατών και των εθνικών Εκκλησιών. Στη Θεοκεντρική δομή των αυτοκρατοριών, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των υπηκόων, προσδιορίζονταν από τη θρησκευτική τους ταυτότητα και συνείδηση. Συνεπώς, το 1890, επειδή η εκκλησιαστική και πολιτική ευθύνη της Ορθόδοξης πυραμίδας, του Ορθόδοξου μιλετιού, ανήκε στον Οικουμενικό Πατριάρχη Διονύσιο Ε΄, την απόφαση του κλεισίματος των ναών την έλαβε η Εκκλησία, δια του Πατριάρχου. Διότι, η Μεγάλη του Χριστού της Κωνσταντινουπόλεως Εκκλησία, με τους κατά τόπους Μητροπολίτες της, είχε για πυραμίδα της ρωμιοσύνης, την ευθύνη των θρησκευτικών και των πολιτικών ζητημάτων, όπως γάμοι, διαζύγια, κληρονομικές υποθέσεις, εκπαίδευση, κοινωνική πρόνοια.

Με τη δημιουργία του Έθνους – Κράτους, 19ο – 21ο αιώνα, και τις εναλλασσόμενες σχέσεις Εκκλησίας – Πολιτείας (πολιτειοκρατία, νόμω κρατούσα Πολιτεία, συναλληλία και σήμερα οι διακριτοί ρόλοι), η Εκκλησία ως Ν.Π.Δ.Δ. περιορίζεται, κατά κανόνα στο εκκλησιαστικό μετερίζι της. Οι αντιτασσόμενοί της επιμένουν να απολυτοποιούν την αυστηρή θρησκευτική αποστολή της Εκκλησίας, αναγνωρίζουν όμως τη σπουδαία μέριμνά της στα χρόνια της κρίσης, με την καθοδήγηση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Ιερωνύμου Β΄.

Οι αυτοκρατορίες, εν μέσω των περιπετειών της ιστορίας, διαμόρφωσαν και διαφύλαξαν θρησκευτικές ταυτότητες. Στο κράτος προτάσσεται το εθνικό, γι’ αυτό και ο όρος ελληνοχριστιανικά ιδεώδη και όχι χριστιανοελληνικά. Σήμερα το

κράτος καλείται να προχωρήσει στην κοινωνία των πολιτών, με την διαμορφούμενη πολιτισμικότητα. Η Εκκλησία εξακολουθεί, εν μέσω των ιστορικών περιπετειών, να διαδραματίζει την Θεανθρώπινη αποστολή της, με την οποία και αναπαύεται ο λαός του Θεού.

Κοινή Υπουργική Απόφαση 16 και 29 Μαρτίου

Με την πανδημία του κορωνοϊού, φωνές ποικίλες ζήτησαν να αναλάβουμε την ευθύνη και να αποφασίσουμε αυτό που η Υπουργική απόφαση όρισε, «την προσωρινή απαγόρευση κάθε είδους λειτουργιών σε όλους ανεξαιρέτως τους χώρους θρησκευτικής λατρείας».

Επειδή, όμως, για το Κράτος είμαστε Ν.Π.Δ.Δ, η ευθύνη αυτή ανήκει στην Πολιτεία. Ως Εκκλησία, θα συνεχίσουμε την αγιοπνευματική μας αποστολή, με τις Λειτουργίες και τις ιερές ακολουθίες και μάλιστα εν μέσω της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Την ασφαλιστική δικλείδα νομιμότητας στην διακονία του Θειοτάτου εκκλησιαστικού μυστηρίου, του ορατού και του αόρατου παρέχει το εδάφιο 6 της υπουργικής απόφασης της 16ης Μαρτίου 2020, «Επιτρέπεται η τέλεση λειτουργίας αποκλειστικά προς το σκοπό μετάδοσης από εθνικής εμβέλειας τηλεοπτικό ή ραδιοφωνικό μέσο, με την παρουσία του αναγκαίου προσωπικού του μέσου».

Στο ίδιο πνεύμα έχουμε συνέχιση της προσωρινής απαγόρευσης των Θείων Λειτουργιών, με τη νέα απόφαση της 29ης Μαρτίου, «Η διαδικτυακή μετάδοση της λειτουργίας επιτρέπεται μόνο από το ίδιο τηλεοπτικό ή ραδιοφωνικό μέσο, με την παρουσία προσωπικού που έχει αναλάβει και την τηλεοπτική ή ραδιοφωνική εκπομπή», η οποία δεν απαγορεύει την τέλεση Θείων Λειτουργιών με διαδικτυακή διασύνδεση, φωνητική ή οπτικοακουστική. Οι ιερείς μας, θα μπορούν με αυτές τις διαδικτυακές συνδέσεις, να λειτουργούν «υπέρ των ημετέρων αμαρτημάτων και των του λαού αγνοημάτων», ο δε πιστός λαός του Θεού θα αισθάνεται παραμένοντας και προσευχόμενος στο σπίτι του, ότι το Θυσιαστήριο και η Εκκλησία του, γρηγορούν και προσεύχονται.

Όμως να παραμείνουμε στα σπίτια μας, σεβόμενοι την αγαπητική και πατρική συμβουλή του Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου, «αυτό που κινδυνεύει δεν είναι η πίστη, αλλά οι πιστοί, δεν είναι ο Χριστός, αλλά οι Χριστιανοί μας, δεν είναι ο Θεάνθρωπος, αλλά εμείς οι άνθρωποι». Επιβάλλεται, γι’ αυτό, όλες οι ακολουθίες μας και οι λειτουργίες μας να γίνονται των θυρών κεκλεισμένων, «τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ἐπιστὰς ὁ Ἰησοῦς τοῖς Μαθηταῖς ἀφοβίαν καὶ εἰρήνην ἐδίδου».

Λειτουργούμε και τελούμε ακολουθίες στους ναούς μας, με τον ιερέα και ελάχιστους, το πολύ πέντε ή έξι συνολικά ανθρώπους, κληρικούς ή λαϊκούς, όπως μετά δέους βλέπουμε ό,τι γίνεται τις ημέρες αυτές στον Ιερό Πατριαρχικό Ναό Αγίου Γεωργίου στο Φανάρι, για να λαμβάνουμε δύναμη Θεία, από την παρουσία και την προσευχή του Ηγουμένου της Ορθοδοξίας Βαρθολομαίου.

Διονύσιος Θ'
(1820-1891)